Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут проблем виховання НАПН України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти
Освітньо-ресурсний центр РДГУ

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Актуальні проблеми освіти і виховання в умовах євроінтеграційного поступу України»

28 квітня 2022 року
Рівне

УДК 373.3.011.3-051:005.336.5
ББК 74.204.2
П- 84

Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 5 від 28 квітня 2022 р.)
вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 28 квітня 2022 р.)

Рецензенти:

Безкоровайна О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії та історії зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Журба К.О., доктор педагогічних наук, професор лабораторії морального, громадянського та міжкультурного виховання Інституту проблем виховання НАПН України

Професійний розвиток педагога: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Рівне, 28 квітня 2022 р. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2022. 146 с.

У збірнику представлено наукові матеріали, що включені до програми Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми освіти і виховання в умовах євроінтеграційного поступу України».

У виданні висвітлюються актуальні проблеми організації освітнього і виховного процесу у закладах освіти, традиції та інновації вищої школи в осмисленні вітчизняного і зарубіжного досвіду, особливості освіти й виховання у цифровому просторі, досягнення і перспективи інклюзивного навчання в Україні та за кордоном.

Збірник рекомендований для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти і всіх тих, хто цікавиться питаннями історії та сьогодення системи освіти.

Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань, достовірність матеріалів та грамотність несуть автори публікацій.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

© Кафедра педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету, 2022. Укладання.
© Автори статей, 2022

РОЗВИТОК ЦІННІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бибик Дар'я Дмитрівна,
доктор філософії в галузі Соціальна робота, доцент кафедри соціальної освіти та соціальної роботи, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, науковий співробітник лабораторії соціальної педагогіки та соціальної роботи, Інститут проблем виховання НАПН України, м.Київ

Сучасна учнівська та студентська молодь України – найбільш свідома й динамічна частина суспільства, і саме зміни в середовищі молоді є основою трансформації суспільства в цілому і визначення напрямку його подальшого розвитку.

Внаслідок цього в умовах динамізму соціальних процесів і глибинних перетворень у різних сферах життєдіяльності суспільства змінюються вимоги до особистості, що здатна проявляти та реалізовувати ціннісний потенціал в освітній, професійній, громадській та суспільно-корисній діяльності. В умовах ускладнення соціально-економічних обставин життя в світі та в Україні, зокрема, особливої ролі в суспільстві та впливу на формування особистості набувають засоби формальної та неформальної освіти. У зв'язку з прогресом розповсюдження неформальної освіти, зокрема навчанням впродовж життя, актуальним є розгляд проблеми виховання молоді в цих умовах.

Так, здобувати знання в системі неформальної освіти особистість починає від народження та продовжує навчатися протягом усього життя. Водночас, посилення уваги до впровадження засобів неформальної освіти для розвитку ціннісного потенціалу учнівської та студентської молоді як інструменту забезпечення очікуваного результату в різних аспектах життєдіяльності зумовило активізацію можливостей щодо побудови власного самовизначення й саморозвитку, розширення ціннісних потреб стосовно свого успішного майбутнього.

Молоде покоління має великий вибір щодо отримання та вдосконалення знань, умінь та навичок поза межами закладів освіти для підвищення більшої впевненості у власних зусиллях та можливостях щодо формування життєвих цілей особистості. У такому розумінні, очікування молоді можна представити як досягнення бажаного результату відповідно до цільових орієнтацій.

Ураховуючи це, неможливо переоцінити вплив сучасних засобів неформальної освіти на розвиток ціннісного потенціалу молодого покоління, а саме: інформаційні лекції, тренінги, майстер-класи, дискусійні зустрічі, арттерапія, коучинг, менторинг, інтелектуальні квести, світове кафе, виїзні воркшопи; методів професійної підготовки: дискусії, дебати, кейс-навчання, кейс-моделювання складних життєвих ситуацій в ігрових формах, інноваційні освітні технології (світове кафе тощо), методи психологічної саморегуляції, групові інтерв'ю, методи організації діяльності, методи саморозвитку та самовдосконалення, інтерактивні методи, інформаційно-пошуковий метод, метод створення контексту брендингу та засобів роботи (масові відкриті освітні онлайн платформи, соціальні мережі, інформаційні технології та засоби комунікації). Результативність впровадження форм та методів цілком залежить від можливостей освітніх закладів освіти створити відповідне освітнє середовище на засадах моделі «QuadrupleHelix» для підвищення якості вищої освіти та забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів [2].

Зрозуміло, що названі вище аспекти мають вагоме призначення у розвитку особистості, але цікавими та ефективними для нас можуть стати нові сучасні засоби неформальної освіти, насамперед: лідерська майстерня, інтелектуальний квест «Цілі Сталого розвитку», науково-освітній тур, використання масових відкритих освітніх онлайн платформ, світового кафе, які забезпечують самоактуалізацію як реалізацію ціннісно-смислового потенціалу молоді, все активніше застосовуються у всіх типах навчально-виховних закладів, а також у сфері дозвілля дітей і молоді.

У зв'язку з цим, *лідерська майстерня* може виступати інноваційним інструментом розвитку ціннісного потенціалу молоді, який може знайти своє відображення у змісті планів діяльності позааудиторної навчальної та соціально-виховної роботи; активної участі у семінарах міжнародних виставок з представленням освітніх інноваційних технологій, навчальний метод проєктування та розвитку, який спрямований на формальні та неформальні зустрічі з лідерами-практиками з державних та недержавних, бізнес-організацій, громадськими діячами, лідерами в різних галузях; різновид навчальної технології, що володіє синергетичним ефектом примноження знань, інсайдів та відкриттів.

Інтелектуальний квест «Цілі Сталого розвитку» можна використовувати в умовах освітньо-виховного й навчального процесу, який легко адаптується до будь-якої навчальної дисципліни та дає змогу інтегрувати гру в навчання, а навчання в життя на основі співпраці та служінню в громаді; методика організації неформального навчання учнівської та студентської молоді, сфокусована на обговоренні актуальних соціальних проблем та пошуку їх вирішення; інтелектуально-комунікативна методика, побудована на професійному досвіді та добровільної залученості; метод інтелектуального змагання групової роботи, учасники яких виконують заздалегідь підготовлені завдання відповідно до ключових напрямів сталого розвитку, яких сьогодні дотримуються всі країни світу.

Науково – освітній тур включає співпрацю та ознайомлювальні поїздки до різних навчальних закладів, установ; наукові та навчальні стажування; участь в семінарах, конференціях, з'їздах, конгресах, творчих майстернях і майстер-класах, мета яких обмін професійним досвідом і отримання нової професійно значущої інформації щодо орієнтації про вищу освіту, роботу та кар'єру; методика створення плідного наукового підґрунтя для саморозвитку; метод залучення усіх учасників до екскурсійно-ознайомлювальних подорожей та культурно-освітніх заходів.

Варто було зосередитись на можливостях онлайн-освітніх платформ, зокрема Educational HUB, BYM online, Prometheus, Impactorium, які заохочують молодь проходити різноманітні онлайн-курси для особистого та професійного зростання та самовираження, сприяють розвитку критичного та творчого мислення, прояву ініціативних ідей та активної участі у громадських, волонтерських та соціальних проєктах. Саме онлайн курси мають змогу доповнити зміст, методи та форми навчання молодих людей та урізноманітнити їх самоосвітню діяльність.

Світове кафе – комунікативний засіб через сприяння творчому зростанню та розвитку молодого покоління; ефективний метод групової роботи неформального спілкування між учасниками, спрямований на продукуванні нових думок та ідей, накопичення та організації обговорення різних питань, зокрема визначення цінностей для ефективного розпорядження життям, часом, здатністю вибудовувати відповідальні взаємини, створювати середовище для усвідомленого майбутнього життя. Слід відзначити, що критична оцінка власного ціннісного потенціалу сучасною молоддю посилюється її орієнтацією на майбутнє, адже молодь надає перевагу здобуття вищої освіти, підвищенню рівня своєї освітньої кваліфікації, приділенню уваги кар'єрному розвитку, реалізації своєї молодіжної активності, а також служінню, котре більшою мірою орієнтоване про бажання зробити щось значуще для України. Тобто сучасна молодь для себе визнає важливість суспільно-значущих та ціннісних перспектив.

Отже, сьогодні гостро постає питання про необхідність втілення в розвиток ціннісного потенціалу сучасної учнівської та студентської молоді прогресивних ідей застосування сучасних засобів неформальної освіти в контексті глобальних освітніх *тенденцій*, що допоможуть створити орієнтири для виховання та навчання сучасної особистості на ціннісній основі.

Список використаних джерел:

1. Савельчук І.Б., Сейко Н.А., Андрійчук Н.М. Вплив соціального партнерства на інноваційний розвиток освітнього середовища університету: модель Quadruple Helix. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту педагогіки НАПН України.* 2020. Випуск 29 (2-2020), С.72-81. DOI: https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-29-72-81

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бінецький Дмитро Олександрович,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя, Інститут проблем виховання НАПН України, м. Київ

Стаття присвячена актуальній проблемі військово-патріотичного виховання старших підлітків у процесі військово-спортивної діяльності в умовах збройної та інформаційної агресії з боку російської федерації проти України, яка потребує військової підготовки учнівської молоді до військової служби та захисту України.

Ключові слова: *військово-патріотичне виховання, старші підлітки, педагогічні умови, захист України, військова служба, військово-спортивна діяльність.*

Вітчизняні дослідники О. Остапенко, В. Кравченко, Г. Почепцов та інші [2; 3; 5] характеризують гібридну війну як війну без правил, яка вирізняється переважно інформаційною агресією, яка спрямована на руйнування духовного світу націй і народів, проти яких ведеться. Дослідники зазначають, що серед трьох її складових (інформаційна, психологічна, ідеологічна) найважливішою є інформаційна складова, ЗМІ і нові медіа.

В процесі дослідження були визначено такі компоненти військово-патріотичної вихованості старших підлітків в процесі військово-спортивної діяльності: когнітивний, емоційно-ціннісний, мотиваційний, діяльнісно-практичний.

На основі чотирьохетапної процесуальної схеми сходження підростаючої особистості, розробленої академіком І. Бехом [1], узагальнюючи напрацювання вчених і практиків з проблеми військово-патріотичного виховання старших підлітків та визначених структурних компонентів військово-патріотичного виховання особистості нами було визначено критерії та показники військово-патріотичної вихованості старших підлітків в процесі військово-спортивної діяльності, а саме:

– когнітивний критерій (усвідомлення учнями цінності поняття «військово-патріотичне виховання» як складової життєдіяльності; розуміння учнем змісту історії і традицій рідної школи, місцевості, історії України, ролі війська у відстоюванні ідеалів свободи та державності України; обізнаність із формами військово-патріотичної роботи (військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура»));